

Motywy literackie

Bezdomność

Izraelici - po 430 latach wyprowadził Bóg naród wybrany z ziemi egipskiej. Izraelici porzucili swoje domy i podżyli za Mojżeszem do Ziemi Obiecanej. Wędrówka ich trwała czterdzieści lat i dopiero po tym okresie mogli osiedlić się i założyć domy.

Dedał - wszechstronnie zdolny artysta, rzemieślnik, architekt, Ateńczyk Dedal został wygnany ze swego rodzinnego miasta za mord na Talosie. Przybywał na Krecie u króla Minosa, który go więził, obawiając się zdradzenia przez Dedala zagadki labiryntu.

Odyseusz - przez 20 lat (10 wojny trojańskiej i 10 tułaczki przez gniew bogów) król Itaki Odys pozbawiony był rodzinnego domu i dlatego stał się symbolem tułacza, pielgrzyma.

ludzie w czasie powstania warszawskiego - bezdomność spowodowana wojną, brak wolności, okupacja.

bezdomność pisarzy epoki romantyzmu – A. Mickiewicz, J. Słowacki, C. K. Norwid – brak możliwości powrotu do ojczyzny, pobyt na obczyźnie.

Stanisława Bozowska („ Siłaczka”) - właściwie przez całe życie pozostała bezdomna. Jej los został określony w momencie, gdy dokonała wyboru, że chce poświęcić się pracy na rzecz najuboższych. Zamieszkała w więcej niż skromnych warunkach, na wsi, pisała podręcznik dla dzieci wiejskich, nie wyszła za mąż, zdecydowała się nie mieć własnego domu.

Bunt

Adam i Ewa - zbuntowali się przeciwko Bogu i jego zasadom. Ewa dała się skusić wężowi i zerwała z drzewa zakazany owoc, po czym skusiła do zjedzenia jabłka także Adama. Za wykroczenie spotkała ich kara - zostali wygnani z Raju, a Bóg odebrał im nieśmiertelność.

Prometeusz - mitologiczny tytan, uważany jest za stwórcę człowieka. Jednak istota ludzka stworzona przez Prometeusza była słaba, nie potrafiła się bronić, była bezsilny wobec otaczającego go świata. Tytan chcąc pomóc człowiekowi zakradł się do spichlerza ognia niebieskiego Hefajstosa i przyniósł na ziemię pierwszy płomień. Jego czyn nie spodobał się Zeusowi, który ukarał go przykuwając do skał Kaukazu.

Antygona - *niezłomna buntownicza*, córka Edypa, króla Teb, która nie boi się przeciwstawić władzy królewskiej w imię praw moralnych i boskich. Świadoma, że jej zachowanie może ją zgubić grzebie zmarłego brata Polinika. Za karę zostaje zamurowana i odbiera sobie życie. Antygona jest odważna, pewna siebie, wierna wyznawanym przez siebie zasadom. Poświęca się dla idei, w którą wierzy, nie wahając się ani przez chwilę.

Romeo i Julia - buntują się przeciw planom zwaśnionych rodzin. Miłość jest w ich życiu najważniejsza, dlatego nie wahają się nawet przed popełnieniem samobójstwa.

Szyfowe prace - Bernard Zygier, uczeń klerykowskiego gimnazjum, buntuje się recytując na lekcji polskiego „Redutę Orzona”. Jego postawa powoduje przełom u innych chłopców, którzy przekonują się, że można opierać się rusyfikacji, poznając na przykład historię i literaturę polską w tajnym stowarzyszeniu.

Jan Kochanowski w *Trenach* buntuje się przeciw śmierci córki

Jacek Soplica – bunt spowodowany wielką miłością.

Stowarzyszenie umarłych poetów - nowy nauczyciel Keating – burzy zasady panujące w szkole, zmuszając uczniów do indywidualnego spojrzenia na świat, a także *buntowania się przeciw utartym regułom*.

Cierpienie

Izraelici – cierpieli z powodu upokorzenia, bezdomności, prześladowań ze strony Egipcjan.

Prometeusz - został skazany na cierpienie: codziennie do przywiązanej do gór Kaukazu Prometeusza przylatywał orzeł (sęp), wydziobując mu odrastającą każdego dnia wątrobę. Cierpienie Prometeusza to nie tylko rezultat miłości do człowieka. To przede wszystkim wynik buntu, nieposłuszeństwa w stosunku do innych bogów.

Antygona – cierpi z powodu braku możliwości godnego pochowania brata, tyranii Kreona, utraconej miłości Hajmona, przedwczesnej własnej śmierci.

Romeo i Julia – muszą ukrywać swoją miłość, ponieważ ich rody są skłócone; cierpią z powodu rozstania (Romeo wygnany do Mantui).

Jan Kochanowski - w poetycki sposób wyraża swoje cierpienie i ból po stracie ukochanej córeczki – Urszulki.

Dziady cz.II - Duchy dzieci nie mogą wejść do raju, gdyż beztrudnie żyły na ziemi. Brak doświadczenia cierpienia sprawia, że proszą o ziarnko gorczycy. Dzięki niemu poznają „smak” cierpienia i będą mogły trafić do nieba (dla ludu – cierpienie jest zasługą, która otwiera drzwi w niebiosach i jest elementem pełnej egzystencji każdego człowieka.) Drugi duch to Zły Pan, który po śmierci cierpi wieczny głód. Szarpany jest przez ptaki, które symbolizują skrzywdzonych poddanych dziedzica. Ptaki nie dopuszczają go do jadła i w ten sposób nie dają szansy złagodzenia cierpień zawinionych. Również trzecia zjawia – Dziewczyna boleje nad swym losem. Zawieszona między niebem a ziemią cierpi, bo nigdy nikogo nie potrafiła pokochać.

Quo vadis - H. Sienkiewicz opisuje tragedię i *cierpienia pierwszych chrześcijan*, którzy prześladowanie przez Nerona muszą umierać w okropnych męczarniach, rozszarpywani przez dzikie zwierzęta lub paleni żywcem.

Dom

Raj - idealny, bezpieczny

Odyseja – Itaka dla Odysa to cel, kres wędrówki

Na dom w Czarnolesie - J. Kochanowski mówi o wiejskim domu jako o gnieździe ojczystym, gdzie można prowadzić spokojne, umiarkowane życie, wyzbywając się bogactw. Nad marmury przedkłada zdrowie, czyste sumienie i ludzką życzliwość.

Skapiec – dom patologiczny, pozbawiony miłości, szacunku, ciepła rodzinnego

Pan Tadeusz - *Soplicowo* - "centrum polszczyzny". Ukazuje je Mickiewicz jako arkadię, symbol szczęścia lat dziecińczych i utraconej ojczyzny. Stanowi ono ostoję polskości, dawnych obyczajów i tradycji szlacheckich. Wnętrze domu wypełniają rekwizyty świadczące o patriotyzmie jego mieszkańców. Zachowane są tu rytuały towarzyskie, a życie toczy się w zgodzie z rytmem natury

Dziecko, dzieciństwo

Treny - Jan Kochanowski oplakuje ukochaną córkę Urszulkę, która w chwili śmierci miała zaledwie trzy lata. Poeta przypisał dziecku wyjątkowe zdolności, z Urszulką wiązano wielkie nadzieje, pisarz twierdził, że jej radość, pogoda decydowała o szczęściu całego domu, rodziców, nazwał ją nawet *Safą słowieńską*.

Mały Książę - A. de Saint-Exupéry ukazuje międzyplanetarną wędrówkę małego mieszkańca planety B-612. Podróżowanie dostarcza Małemu Księciu powodów do zdziwienia i niezadowolenia. Dzięki niej poznaje, czym jest miłość, przyjaźń i śmierć. Wartości, jakim hołdują dorośli rozczarowują bohatera, który uosabia marzenia i poszukiwanie dziecka.

Dziady - Adam Mickiewicz do kategorii duchów lekkich, zalicza postaci dwojga dzieci: Józia i Rózi. Występują one jako trzepoczące skrzydełkami aniołki, ale nie mogą dostać się do nieba, pozostają w czyścicu, gdzie trwają w nudzie, trwodzi o to, czy znajdą się w niebie. Niebo jest przed nimi zamknięte, bowiem ich życie było zbyt łatwe, upływało na zabawach, pod troskliwą opieką matki. Nie zaznawszy ziemskiej goryczy, nie mogą poznać niebiańskiego pokoju, szczęścia.

Janko Muzykant – Henryk Sienkiewicz opisuje losy Janka – dziesięcioletniego, słabego i chorowitego chłopca z bardzo biednej wiejskiej rodziny. Od najmłodszych lat przejawiał on wielkie uzdolnienia muzyczne, muzyka była jego pasją. Janko dotknięcie prawdziwych skrzypiec w pańskim dworze przypłaca życiem, bowiem zostaje posądzony o kradzież i

skazany przez sąd gminny na karę chłosty. Skatowany przez stójkowego, tępego wykonawcę sądowych wyroków, umiera.

Przygody Alicji w krainie czarów – L. Carroll opisuje historię małej dziewczynki – Alicji, która trafia we śnie do magicznego świata wyobraźni. Próbuje w nim odnaleźć odpowiedzi na podstawowe dla każdego człowieka pytania, a także wyjaśnić, na jakiej zasadzie funkcjonuje nierealny świat.

Tajemniczy ogród – F. H. Burnett opowiada historię krnąbrnej egoistki – *Mary Lennox*, która po utracie rodziców przybywa do wuja do Anglii i powoli przenika tajemnice jego wielkiego zamku. Odkrywa między innymi furtkę do magicznego, choć zaniedbanego ogrodu. Podczas przywracania go do życia z pomocą przyjaciela Colina zaczyna inaczej patrzeć na świat. Odmienia również na lepsze los wuja i jego syna, poruszającego się na inwalidzkim wózku.

Ania z Zielonego Wzgórza – losy Ani Shirley, wcześniej osieroczonej dziewczynki, która wskutek nieporozumienia trafia do domu Maryli i Mateusza na Zielonym Wzgórzu. Sympatyczna, wrażliwa i pełna wdzięku, obdarza swych opiekunów wielką miłością, zdobywa ich serca i odnajduje prawdziwie rodzinny dom.

Miłość

Mit o Orfeuszu i Eurydyce wprowadza do kultury motyw miłości silniejszej niż śmierć. Orfeusz – doskonały śpiewak, muzyk i poeta zakochuje się w Eurydyce. Ta jednak umiera ukąszona przez żmiję. Zrozpaczony kochanek zstępuje do Hadesu i oczarowuje swą muzyką cały podziemny świat. Władca podziemia zgadza się oddać mu ukochaną pod warunkiem, że do momentu przekroczenia bram Hadesu nie spojrzy na nią. Orfeuszowi nie udaje się jednak spełnić warunku.

Hymn o miłości św. Pawła - można ją odczytywać dosłownie - jako poemat liryczny o tematyce miłosnej lub weselnej oraz alegorycznie – jako pieśń o miłości Boga do narodu wybranego. Utwór ten ukazuje wielką miłość Oblubienica i Oblubienicy, co może być interpretowane jako przedstawienie Boga i ludzi we wzajemnym pragnieniu osiągnięcia jedności w miłości. Miłość w *Nowym Testamencie* często związana z wiarą i nadzieją: *Tak więc trwają wiara, nadzieja, miłość - te trzy: z nich zaś największa jest miłość* - nauczał św. Paweł.

Romeo i Julia - W. Szekspir stworzył najślawniejszą *parę kochanków wszechczasów*. Pomędzy Romeem a Julią nawiązuje się czyste i nierozzerwalne uczucie, zniszczone przez vendettę skłóconych rodów – Kapuletich i Montekich. Nieszczęśliwi kochankowie popełniają samobójstwo.

Pan Tadeusz - Adam Mickiewicz wspomina życiową tragedię Jacka Soplicy - miłość do córki Stolnika Horeszki, Ewy, której ręki ojciec-magnat odmówił pewnemu sobie szlachcicowi, podając mu czarną polewkę. Jacek zabił Stolnika i opuścił kraj. Nigdy nie pokochał innej kobiety, został zakonnikiem oddanym sprawie narodowej. Przykładem szczęśliwej miłości jest związek Tadeusza i Zosi. Ich małżeństwo definitywnie kończy właśnie pomiędzy Soplicami i Horeszkami.

Balladyna - J. Słowacki ukazuje miłość *Filona do zmarłej Aliny* zamordowanej przez zachłanną siostrę. Filon odnalazłszy zwłoki Aliny widzi w niej idealną kochankę, wybrankę swego losu. Zakochuje się w niej i pogrąża się w rozpacz, ponieważ jego uczucie nie może się spełnić.

pierwsza miłość Adama i Ewy,
miłość bliźniego – przypowieść o *miłosiernym Samarytaninie*,
miłość siostrzana – *Antygona*,
miłość do ludzi – *Prometeusz*,
miłość do pieniędzy – *Skąpiec*,
miłość do ojczyzny – *Kamienie na szaniec*, *Pamiętnik z powstania warszawskiego*, *Pieśń o Rolandzie*, *Hymn I. Krasickiego*, *Pan Tadeusz* (ks. Robak), *Mazurek Dąbrowskiego*, *Hymn o zachodzie słońca* J. Słowackiego, *Moja piosnka II* C. K. Norwida.

Podróż, wędrówka

Izraelici przez czterdzieści lat tułali się po pustyni, ich podróż była oczyszczającą próbą, przygotowaniem do osiągnięcia celu wędrówki, to jest Ziemi Obiecanej - Palestyny. Podczas tej podróży Bóg dał swemu narodowi prawa, najpierw Dekalog, później przepisy bardziej szczegółowe.

Odyseja - dziesięcioletnia podróż Odyseusza stała się w kulturze europejskiej synonimem upartej, niebezpiecznej wędrówki, podczas której bohater "zobaczył miasta, ludzi wielu i poznał myśli". Akcja "Odysei" toczy się już po zburzeniu Troi, zaczyna się w dziesiątym roku tułaczki Odyseusza i trwa czterdzieści dni.

Boska Komedia - Dante Alighieri przedstawia wizję *wędrówki przez zaświaty* - Piekło, Czyściec i Niebo.

Sonety krymskie - Adam Mickiewicz zawiera w nich swój liryczny pamiętnik z podróży na Wschód. Sonety krymskie przesiąknięte są jednak tęsknotą za utraconą i daleką ojczyzną oraz są opisem niezwykłych orientalnych krajobrazów. Mimo piękna przyrody poeta odczuwa samotność i wyobcowanie.

W pustyni i w puszczy - Henryk Sienkiewicz opisuje porwanie Stasia Tarkowskiego i małej Nel przez zwolenników Mahdiego. Młodym bohaterom udaje się uciec, jednak czeka ich długa, pełna przygód, wędrówka po dzikiej Afryce.

Mały Książę - A. de Saint-Exupéry ukazuje międzyplanetarną wędrówkę małego mieszkańca planety B-612. Podróżowanie dostarcza Małemu Księżciu powodów do zdziwienia i niezadowolenia. Dzięki niej poznaje, czym jest miłość, przyjaźń i śmierć. Wartości, jakim hołdują dorośli rozczarowują bohatera, który uosabia marzenia i poszukiwanie dziecka.

Latarnik – całe życie głównego bohatera Skawińskiego jest wędrówką w poszukiwaniu własnego miejsca na ziemi.

Przyjaźń

Pieśń o Rolandzie - była wpisana w średniowieczny kanon powinności rycerskich. Więzy, jakie łączyły Rolanda i Oliwiera zostały zerwane dopiero przez śmierć. Mężczyźni za życia mogli na sobie polegać w każdej sytuacji.

Quo vadis - prawdziwym przyjacielem Marka Winicjusza jest Petroniusz. Od pierwszej chwili stara się pomóc młodzieńcowi w zdobyciu Ligii, służy mu radą i stara się uchronić go przed wszelkimi niebezpieczeństwami.

Stary człowiek i morze - niezwykła więź, jaka istniała między starcem i kilkunastoletnim Manolinem była bardzo specyficzna. Powstała dzięki wspólnej miłości obydwu do morza i łowienia ryb.

Władca pierścieni - przyjaźnią niezwykle trwałą i dojrzałą okazała się relacja, jaka łączyła Hobbitów Froda Bagginsa z Samem Gamgee. Co ciekawe, nie była to przyjaźń dwóch całkowicie równorzędnych postaci, gdyż Frodo był chlebodawcą i szefem Sama, bowiem ten pracował u niego jako ogrodnik. Od początku jednak łączące ich stosunki były bardzo bliskie i pełne zażyłości. Ze strony Sama dawał się zauważyć podziw i uwielbienie wobec Froda, któremu jest bardzo oddany. Sam szaleje z radości i płacze ze szczęścia na wieść o tym, że jego pracodawca Frodo zabiera go ze sobą na pełną przygodę i niebezpieczeństw wyprawę. Podczas wyprawy ich przyjaźń coraz bardziej się umacniała i cementowała, a ich więź stawała się relacją równorzędnych partnerów.

Mały Książę – między Księżciem i pilotem, a także między Księżciem i liskiem (*narodziny przyjaźni- osvajanie; Jesteś odpowiedzialny za to, co oswoiłeś; Oswojenie niesie ryzyko łez*).

Kamienie na szaniec - to historia niezwykłej przyjaźni trójki harcerzy: Tadeusza Zawadzkiego „Zośki”, Aleksego Dawidowskiego „Alka” i Jana Bytnara „Rudego”. Od momentu poznania się w zastępie „Buki” 23. Warszawskiej Drużyny Harcerzy byli gotowi zrobić dla siebie wszystko. Szczególnie widać to w relacji „Zośki” i „Rudego”, których połączyły wspólne sportowe i literackie zainteresowania, podobne poglądy oraz pasje.

Rodzina

Biblia – święta rodzina w Biblii, pierwsza rodzina : Adam i Ewa.

Antygona – przeklęta, obciążona fatum, które doprowadziło do śmierci głównych bohaterów.

Żona modna - I. Krasicki w satyryczny sposób przedstawia rodzinę pewnego gospodarza, którego szlachecki dom za sprawą modnej, zapatrzonej na francuskie wzory żony, zmienia się nie do poznania. Żona nie podziela skąpstwa męża, a jej rozrzutność, m.in. spowodowana dbałością o bogactwo wystroju mieszkania, graniczy z lekkomyślnością.

Skapiec – patologiczna, pozbawiona miłości, ciepła, szczerości, zaufania.

Ania z Zielonego Wzgórza - główna bohaterka utworu, Ania Shirley, jest sierotą, której nikt nigdy nie chciał i która do jedenastego roku życia wiodła smutne życie, marząc o prawdziwym domu. Dorastała bez miłości i bliskich sobie ludzi, pracując na swoje utrzymanie. Dzięki pomyłce trafiła na Zielone Wzgórze, bezdomna i zagubiona Ania szybko zdobyła sympatię Mateusza, a Maryla poczuła się zobowiązana do tego, aby poświęcić się wychowywaniu „małej poganki”, jak określiła Anię. Niefortunna pomyłka okazała się szczęśliwym zbiegiem okoliczności dla tych trojga ludzi, którzy tak naprawdę potrzebowali się wzajemnie. Dzięki radości życia Ani i Maryli i Mateusza nabrało barw. Cuthbertowie nauczyli się kochać dziewczynkę, która z kolei zyskała prawdziwy i szczęśliwy dom.

Rycerz

Iliada – Achilles i Hektor to bohaterowie heroiczni, niemalże boscy, choć ich postawy przybierają ludzki wymiar; wojownicy targani są namiętnościami – gniewem, chęcią zemsty, ale cechuje ich również współczucie.

Pieśń o Rolandzie - przedstawia postać *hrabiego Rolanda* – wasala Karola Wielkiego, uczestnika walk z Saracenami. Jest on wiernym obrońcą władcy, ojczyzny i wiary chrześcijańskiej, wzorem męstwa i honoru.

O królu Arturze i rycerzach okrągłego stołu – bohaterami są legendarni rycerze, przeżywający niezwykle, a często cudowne przygody. Najznakomitsi wśród nich to: *Lancelot* – ulubieniec króla, zabójca Czarnego rycerza, który zakochuje się w królowej Ginewrze i zdradza swego pana, *Galahad* - wzór czystości i obyczajności, *Kay* – samochwał i *Mordrer* - rycerz o wielkich rękach, a także *król Marek* i *Tristan*.

Balladyna – Juliusz Słowacki ukazuje męża Balladyny – *Kirkora* jako typowego średniowiecznego rycerza. Pragnie on sprawiedliwości i przywrócenia na tron prawowitego króla Popiela III. Ginie w walce z wojskiem swej żony, pragnącej korony i władzy tylko dla siebie.

Krzyżacy – szlachetni i bohaterscy polscy rycerze: Jurand ze Spychowa, Zbyszko i Maćko z Bogdańca.

Zemsta – Papkin jako karykatura rycerza, samochwał i tchórz.

Szczenie

Biblia - wyjście Izraelitów z niewoli egipskiej i dotarcie do ziemi obiecanej.

Romeo i Julia - szczenie zniszczone przez nienawiść rodziny.

Dziady - coś, na co trzeba zasłużyć.

Pan Tadeusz - jako odzyskanie ojczyzny.

Mały Książę – uświadomienie sobie przez głównego bohatera, że kocha różę i jest za nią odpowiedzialny, powrót do domu.

Śmierć

Biblia

Księga Rodzaju tłumacząc pochodzenie śmierci wskazuje na grzech pierworodny, jako jej przyczynę – w raju ludzie byli nieśmiertelni. Według *Starego Testamentu* śmierć stanowi kres każdego istnienia i tylko Bóg jest nieśmiertelny. W tradycyjnej myśli biblijnej śmierć była całkowita, nie ma wzmianek o życiu po śmierci, nie wierzono w nie, nie istniało rozróżnienie pomiędzy ciałem i duszą. Duchy ludzi odchodziły do Szeolu, ponurego świata podziemnego. Z Księgi Koheleeta pochodzą słowa

„Marność nad marnościami i wszystko marność” (Vanitas vanitatum...)

stanowiące niejako ramy tej księgi. Ta najbardziej pesymistyczna, nasycona rozczarowaniami część Starego Testamentu wyraża między innymi przeświadczenie (często przywoływane w baroku), że śmierć jest niemożliwą do przekroczenia granicą unicestwiającą wszystkie ludzkie plany.

W *Nowym Testamencie* Chrystus umierając męczeńską śmiercią na krzyżu pokonuje śmierć. Jego zmartwychwstanie daje nadzieję na życie wieczne każdego z nas. Zmartwychwstanie Jezusa jest czynem Boga, elementem oczekiwania na powszechne zmartwychwstanie - zmartwychwstanie wierzących to następstwo zmartwychwstania Chrystusa.

Według **Ewangelii** człowiek po sprawiedliwym życiu na ziemi wejdzie do Królestwa Bożego, które buduje się powoli, a jego ukończenie jest jedynym sensem trwania świata. Celem człowieka nie jest krótki ziemski byt, to tylko etap w drodze do Wieczności.

Kamienie na szaniec – śmierć w imię miłości do ojczyzny.

Krzyżacy – śmierć jednostkowa (Danusia, Zygryd) i zbiorowa (polscy rycerze w walce z Zakonem Krzyżackim).

Romeo i Julia – samobójcza śmierć w imię miłości.

Balladyna – Balladyna to opętana żądzą władzy morderczyni, dąży do celu po trupach, zabijając Alinę, Grabca, Kirkora, Kostryna, własną matkę i Pustelnika.

Antygona – kłótwa i okrutne rządy Kreona doprowadzają do śmierci głównej bohaterki, a także Hajmona i jego matki; w bratobójczej walce giną także bracia Antygony: Polinejk i Eteokles.

Treny

Jan Kochanowski w dziewiętnastu utworach, nazywanych traktatem filozoficznym, które powstały po śmierci ukochanej córki *Orszulki*, porusza problemy istoty śmierci, losów człowieka po śmierci i cierpienia bliskich po stracie ukochanej osoby. Nawiązuje do tradycji poezji poświęconej zmarłym, zwłaszcza do wzorców starożytnych, a także do sonetów Petrarki ku czci „*Madonny Laury umarłej*” W swej żałobnej poezji najpierw nazywa śmierć bestią, antyczną królową podziemia – bezwzględną Persefoną. Zarzuca jej naruszenie odwiecznego prawa natury, zgodnie z którym ojcowie umierają przed dziećmi. Dopiero w ostatnim trenie myśli, że śmierć otwiera drogę do lepszego świata, niesie pociechę zrozpaczonemu poecie.

Władca, władza

Biblia – Bóg jako władca wszechpotężny i sprawiedliwy.

Odyseja - Odys ukazany zostaje jako władca sprawiedliwy, znakomity wódz, wojownik i żeglarz. Jego odwagę i mądrość ceniła Atena i traktowała jak swego ulubieńca. Odyseusz był niespokojnym duchem, ciekawym świata, chciał poznawać coraz to nowe krainy. Wyróżniał się przy tym zarówno wytrwałością, jak i ostrożnością, nieufnością, umiejętnościami pokonywania przeciwności, cierpliwością oraz przebiegłością.

Antygona – Kreon, kierując się dobrem państwa, zachowaniem autorytetu władcy, konsekwencją, stosowaniem równego prawa wobec wszystkich obywateli wydał wyrok śmierci na tego, kto pochował zdrajcę Polinejka. Nie zmienił swojego postanowienia, kiedy okazało się, że uczyniła to siostra zabitego – Antygona, tłumacząca swoje postępowanie prawem religijnym, obyczajami, tradycją i więzami rodzinnymi. Kreon zapomniał, że prawo ma służyć ludziom, a władza nie powinna lekceważyć praw boskich i niepisanych norm społecznych.

Pieśń o Rolandzie - opisany na przykładzie Karola Wielkiego idealny średniowieczny władca winien mieć pewne cechy nadprzyrodzone: urodzić się w cudownych okolicznościach, mieć wizje, sny, poprzez które Bóg może przemawiać do niego, ponieważ reprezentuje on Stwórcę na ziemi. Musi kochać swych wasali, troszczyć się o ich dobro, bronić ich, być

sprawiedliwym. Z jego postawy powinna emanować godność, dostojeństwo, powaga i siła. Cesarz państwa Franków jest bohaterem symbolicznym - majestatycznym i dostojnym starcem, pobożnym wybrańcem Boga, niestrudzonym obrońcą chrześcijaństwa i ucieleśnieniem ideałów walczącego Kościoła.

Legendy arturiańskie - przedstawiają Artura - historycznego, ale i mitycznego, wodza celtyckiego z drugiej połowy V wieku - postać z legend walijskich. Rezydował on z rycerzami Okrągłego Stołu na zamku Camelot. Skutecznie bronił brytyjskiej, chrześcijańsko-rzymskiej cywilizacji przed zalewem Germanów.

Balladyna – Juliusz Słowacki przedstawia problem żądzy władzy za wszelką cenę. Balladyna, pragnąc dla wyłącznej władzy dla siebie, używa wszelkich sposobów, nie cofa się nawet przed wieloma zabójstwami. Ginie od pioruna wydając trzy razy skazujący wyrok na siebie.

Krzyżacy - Henryk Sienkiewicz opisuje Jagiełłę, który przyjął chrzest, poślubił Jadwigę i został królem Polski. Autor ukazał go jako człowieka bardzo religijnego, władcę wielkodusznego, ale również srogiego i porywczego, wybitnego wodza na polu bitwy, rycerza odważnego, który jednak wojnę traktował jak ostateczność, nigdy do niej nie dążył. Król był wzorem rycerskości, szybko przyswoił sobie zachodnie wzorce zachowań, stroju, postępowania na polu bitwy.

Quo vadis – Neron jest obłąkanym tyranem, otoczonym rzeszą pochlebców, z których żaden nie jest w stanie przeciwstawić się szalonym pomysłom władcy. Po to, by Neron mógł opiewać pożar Troi, zostaje podpalony Rzym i giną tysiące ludzi.

Mały Książę – bohater odwiedza planetę zamieszkałą przez Króla: *Autorytet władzy opiera się na rozsądku.*

Wojna

Iliada – wojna trojańska wywołana porwaniem Heleny przez Parysa.

Pieśń o Rolandzie – wojna chrześcijan z poganami.

Krzyżacy – wojna Polaków z Zakonem Krzyżackim, zakończona zwycięską bitwą pod Grunwaldem.

II wojna światowa – *Kamienie na szaniec; Ikar; Pamiętnik z powstania warszawskiego; Dywizjon 303; Drzazga.*

Piękno

miłości - *Romeo i Julia*,

przwiązni - *Mały Książę*,

poświęcenia życia dla ojczyzny - *Kamienie na szaniec*.

Poświęcenie

Romeo i Julia – siebie w imię miłości,

Balladyna – innych w imię uzyskania całkowitej władzy,

Kamienie na szaniec – życia dla ojczyzny.

Egoizm

Balladyna,

Opium w rosole (*Matylda*),

Dziady (*Zosia*),

Mały Książę (*Próżny*),

Skąpiec (*Harpagon*)